

Mit jelent nekem Sárospatak és a Rákócziak öröksége?

Pilinszky János szerint a művészet nem más, mint birtokba venni örökségünket, felfedezni azt, ami a miénk. Ő a nyelv művésze volt, de rájöttem, hogy ez nem csak a művészetre igaz.

Néhány évvel ezelőtt a Keleti aluljárójában megpillantottam Somogyi Győző barátomat, aki egy hölgygel beszélgetett. Bemutatott neki. Maga sárospataki? – kérdezte. Én a rádióban dolgozom. Van egy nyolcéves kisfiúnk, aki nagy Rákóczi rajongó. Mindent elolvasott róla. Születésnapjára azt kérte, hogy vigyük el Sárospatakra. Teljesítettük kérését. Amikor kijöttünk a várból, rám nézett: Anyu, most már meghalhatok.

Akkor döbrentem rá, milyen kincsek birtokosa, örököse vagyok. Anyai dédnagyapám, Cziráki István kőműves mester tervezte és építette a XX. század elején Patak legszebb polgári házait: A Kossuth utca elején az emeletes, Pavletits-féle vaskereskedést, meg a veje, Vitek Ferenc borbélymester házát, ahol mi, csapi unokák nyarainkat töltöttük.

Beütöm a számítógépembe: Rákóczi Ferenc ABC-s könyve. Megjelenik a képernyőn a kassai jezsuita nyomdában 1674-ben készült, egyetlen példányban megmaradt könyvecske. Előzék lapján a kis Rákóczi tanítójának dedikálásával: *„Inicium sapientiae timor Domini. A bölcsesség kezdete az Úr félelme. Kitűl mindennemű jóknak áldását kívánja páter Bárkány János az Méltóságos és Nagyságos nevendékre, fejedelmi nagy Rákóczi Familiák méltóságos csemetéjére, Rákóczi Ferkére. Kinek az Úr napjait sokakra terjessze, Földön, Mennyen örökösen nagyra neveljen.”*

Az előzéklap hátoldalán olvasható a kis Ferke első önálló írása: *Méltóságos nevendék*, és alatta: *Drága gyöngynek*. Az utóbbi megnevezéssel édesanyja illethette fiacskáját.

Szeretett latin tanára a zólyomi nemes ifjú, Badini János volt. A fejedelmi ősök emlékét és öntudatát a pataki templom sírköveinek latin versei mélyítették el növendékében. Talán egyik házi feladata volt annak a hatalmas kettős vörös márvány síremlék föliratának a lefordítása, amit ükapja, serkei Lorántffi Mihály készítettett a pataki vár birtokában elődje, Dobó Ferenc és felesége, kányai Kerecsényi Judit emlékére. Latin tudásáról talán így tehetett bizonyosságot:

„Nemzetes serkei Lorántffi Mihály nemesúr, a néhai jeles és nagyságos ruszkai Dobó Ferenc nemesúr rokona, az elődje végrendeletében meghagyott módon, a szeretet és kegyeletes emlékezés zálogaként készíttette el ezt az emlékművet, az 1613. év július havában.”

Felül a koronás sárkánykígyóval keretezett időmértékes sírvers:

„Ruszkai ágú Dobót, ama híres erényű Ferencet,
Rejti e kő – Juno s Mars gyászolta meg őt.
Hírneves ősi Dobó s Pálóczi család ivadéka,

Áldó csillag alatt jött e világra a hős
Istvánnak fiaként, Erdély jogarát ki viselte,
S oltalmazva Egert úzte a vad törököt.
Hős atya nyomdokait jóvégzetű sarja követte,
Méltó főispánt Bars megye benne talált.
Hűn szolgálta a császár őfelsége hatalmát
Bölcs elméjű szava, karja vitéz ereje.
Rettenetes csatatéren a nagy Duna partjai mellett
Hadvezetői hírére megremegett a török.
Vert seregét gyakran kaszabolta derék hada, míg már
Zászlaja láttára félve futott a pogány.
Hatvan, Léva, Filek vár bőséggel tanúsítják
Néked a Pannon föld mily nagy jódra vala.
Tagjai kínja miatt hogy visszavonult a csatáktól
Embersorsa betelt: gyásszal elérte a vég.
Cseppje a tengernek még lesz, ó drága halottunk,
Pannon tájak ölen zengik a hírnevedet!”

A vörös márványkő párdarabja felesége, kányai Kerecsényi Judit síremlékén fönt a megkoronázott sólymot ábrázoló családi címer, alatta pedig a sírvers:

„Kányai földből nőtt ékes Kerecsényi virágot,
Sírnek adott Juditot rejti e vérszínű kő.
Férfjéhez méltó feleségként szent kötelékkel
Fúze Ferenc, a magyar Mars fia frigyre: Dobó.
László volt az atyád, elesett Gyula- vár kapitánya,
Melynek erős falai zengik hősi nevét.
Kit, miután megtörte az ozmán harci hatalmát,
Vára tövéből a Mars vad dühe elragadott.
Lengyel honnak hősi királya Báthori István,
Ő, ki azért a magyar népnek is éke marad,
Téged a számos nőrokonok közt ritka kegyével
Legjobban szeretett, s megtisztelve becsült.
Szörnyű ítélettel pusztul a gazok sokasága
Ámde a jámbor vég kedves az Isten előtt.
Életkezdet a jó vég, véle tűnik tova minden
Fáradt gyötrelem és gyötrő fáradozás.
Kettős pálma legyen nemes életed égi jutalma:
Egyben az egy Isten, s önmagad éke maradj!
Jó Judit asszony, így szeretett lám Krisztus urunk, ki
Várunkat Patakon oltalmazza soká!”

Sárospataknak sok különlegessége van, amivel a világörökségű Tokaj-hegyalja Rákócziakhoz méltó központja lehetne:

1. A belső vár a Rákóczi Múzeummal, Rákóczi pincével;
2. A Református Kollégium: teológia, gimnázium, Nagykönyvtár, Comenius Múzeum;
3. Tanítóképző;
4. A Makovecz épületek;
5. A Bazilika tornya előtt a föld alatt rejtőző, félig lebontott középkori Szalkai iskola,
6. A Szent Erzsébet Ház a Római Katolikus Egyházi Gyűjteménnyel, a Szent Erzsébet Út Alapítvány és az Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság irodáival;
7. A Szent Erzsébet Nővérek zárdája;
8. A végardói melegvizes fürdő.

Elképzelem, hogy egyszer épül egy 60-80 ágyas turista zárdaszálló, ahol minden magyar diáknak kötelező lesz 1-3 napot tölteni Szent Erzsébet és a Rákócziak földjén. Ez a turista-zarándok forgalom fölpezsdítené a történelmi kis város életét.

Adja Isten, így legyen!